

Debat: Skal Folkekirken fortsætte i sin nuværende form, eller gå nye veje?

Ruben Fønsbo

Skal kirken fungere på markedsvilkår?

KIRKEN DEN ER et gammelt hus. Sådant indleder Grundtvig sin salme fra 1837, og det er ikke svært at nikke genkendende til. Ikke alene er kirken gammel; der knytter sig også en lang række meget gamle traditioner til dens praksis. Mange af traditionerne er tilsyneladende, alene i kraft af deres alder, så urokkelige at forsøg på at ændre på dem opfattes som helligbrøde. Der SKAL være højmesse hver søndag, der SKAL spilles orgel, præsten SKAL forestå registrering af fødsel, døde og viede, og Den Hellige Almindelige Ritualbog skal følges til punkt og prikke.

Men hvorfor? Fordi kirken den er et gammelt hus? Alder giver ikke nødvendigvis legitimitet, og hvis andre institutioner holdt lige så krampagtigt fast i arbejdsrutiner, arbejdsbeklædning og lokaleforhold som kirken gør det, og oven i købet begrundede det med gamle traditioner, ville det se skidt ud i fx sundheds- og undervisningssektoren.

Mindre end to procent af Danmarks befolkning går i kirke hver søndag, og i Københavns Stift er flugten fra kirken så stor at man nu regner det for sikkert at medlemstallet inden længe vil ligge under 50 % af stiftets indbyggere. Kirken er tilsyneladende i gang med at afvikle sig selv. Ser man på kirken i dag, er et af de store problemer at kirken er bundet af ritualer. Den er ofte mere form end indhold. Hvorfor skal der fx spilles orgel? Hvorfor står man op og sætter sig ned så mange gange? Og når nu

nadveren er kirkens mest glædelige budskab om at Jesus er med os alle dage, hvorfor skal dette budskab så ledsages af musik i mol ved altergangen?

Syng! Dans! Jubl! For de fleste kirkegængere kan vel næppe noget være federe end at få besked om at selv om vi synder, fejler, skuffer og sårer, er Jesus med os. Eller hvad? Nogle gange er det som om budskabet ikke trænger igennem, fordi det drukner i ritual praksis som de 98 % af kirkegængerne der har andet at lave om søndagen, ikke helt forstår.

Efter min opfattelse er kirken nødt til at anlægge en moderne og yderst professionel holdning til forkyndelse. Og hvorfor skulle kirken ikke eksperimentere, udvide repertoiret, undersøge markedet? Jeg kunne godt tænke mig en kirke på markedsvilkår. En kirke, bundet af trosbekendelse og forkyndelsesgrundlag, skriftsamling osv. som det kendes fra den nuværende Folkekirke. Grundbudskabet kan der nemlig ikke ændres på; man kan ikke en gang gå på kompromis, men må tage hele pakken, og det er den forudsætning der skal lægges til grund for arbejdet. På den baggrund kan man så nytænke. Det er fx ikke helligbrøde at tænke markedsføring ind i mission og forkyndelse. Jesus sagde 'Gå ud i alverden og gør alle folkeslagene til mine disciple ...', og det kan man ikke gøre uden at fortælle og dermed overbevise modtageren af budskabet. Og det er altså, om man vil det eller ej, reklame. Ordet 'reklame'

me' stammer i øvrigt fra latin, 'reclamare', at udråde, og som Lukas og Mattæus siger, skal budskabet råbes fra tagene.

Om man kan lide det eller ej, virker reklame, så man skal gøre sig en række ting klart: Hvad kan kirken fx tilbyde målgruppen? Hvem vil kirken gerne nå? Hvorfor vil man egentlig det? Og hvordan når man målgruppen? Kirken har efter min mening et af de bedste budskaber overhovedet og kan tilbyde en lang række af ydelser som burde kunne tiltrække gæster i hundredtusindvis. Den gør det bare ikke, og hvis den ytrer sig, sker det i det stille. Men man skal ikke være bange for at lokke folk i kirke med reklame. Reklamen tvinger ikke. Reklamerer man, oplyser man folk om hvad kirken kan tilbyde, og så vælger folk selv om de vil tage imod eller lade være. Folk vælger den vare der tiltaler dem, men hvis den ikke virker, eller hvis den ikke holder hvad den lovede, køber man noget andet næste gang. Der er altså ingen der bliver snydt. Men kirken er nødt til at råbe højt om hvad den tilbyder. Det ved man nemlig ikke hvis man ikke kommer der. Og man kommer der ikke bare fordi man er født medlem af kirken.

Vi skal have folk inden for dørene, og om de kommer for at få gospel, salmer, spaghetti, kaffe, samvær eller nadver er fuldstændig og aldeles lige meget; vi skal bare have dem ind så de kan se hvad der er derinde. Og når de så er der, slipper de ikke ud igen uden en dosis forkyndelse, og så har vi nået vores mål. Succeskriteriet er dog ikke om vi får forkyndt, men om forkyndelsen betyder så meget for kirkens brugere at den slår rod og får dem til at komme igen. Gør de nemlig det, har kirken noget de kan bruge, og deri ligger en meget stor del af dens eksistensberettigelse. Men det kan vi ikke fortælle om hvis folk bare haster forbi det store hus på bakketoppen. De træder ikke ind af sig selv; vi skal hjælpe dem til at tage de første skridt.

Og som statistikken tydeligt viser, går det den forkerte vej fordi man enten ikke forsøger at ændre noget, eller fordi man ikke har redskaberne til at gøre det der virker. Eller fordi

man klammer sig til traditionen som garant for kirkens berettigelse. Kirken skal være der når folk har brug for den, og det er vigtigt at være opmærksom på at de kommer ikke af sig selv. Kirken er nødt til at råbe op om hvad den kan tilbyde, og når folk kender kirken, har et forhold til den og er tryk ved kirkelige handlinger, skal de nok komme. Man skal slippe vane-tænkningen, og det lader sig næppe gøre hvis man fortsætter uden andre langsigtede planer end at opretholde noget der ligner status quo.

Derfor: Lad os få en kirke der er synlig, nærværende og brugbar, og lad kirken forkynde på den måde som man mener fungerer bedst, bl.a. ved at kommunikere på lige fod med virksomheder, foreninger og institutioner der også arbejder for at få opmærksomhed. Kirken har trods alt overlevet ca. 2.000 års forfølgelse, forsøg på udryddelse, modgang og omvæltninger, så mon ikke budskabet er stærkt nok til at kirken også kan leve med og af at stå på egne ben?

Et greb om hjertet

SØNDAG DEN 16. november blev pastor Bo Nicolaisen indsat i embedet som halvtidspræst i Slesvig og omegns danske menighed, samt halvtids børne- og ungdomspræst. Det er glædeligt at byde en ny præst velkommen, men en velkomst betyder også en afsked. Her på Kirkesiden vil vi gerne benytte lejligheden til at tage afsked med pastor Paul Møller, som i de sidste tre år har fungeret som konstitueret sognepræst i Slesvig.

Paul Møller har været præst i Bov og var egentlig gået på pension, men savnede præstetjobbet. Samtidig blev der en stilling ledig i Slesvig, som man gerne ville have midlertidigt besat, indtil man havde fundet ud af, hvordan den i fremtiden skulle struktureres, så da provsten ringede til Paul og bad om hans hjælp med at varetage embedet, til man havde fundet en god løsning på, hvordan præstestillingen i fremtiden skulle se ud, så sagde han "Ja!" og hvordan er det så, at komme fra en menighed i Sønderjylland til en menighed i Sydslesvig?

"Meget anderledes", lød svaret. I Danmark er præsterne mere "forkælede" på personalesiden og menighederne kvantitativt er meget større. Til gengæld er der en åbenhed og interesse for kirken i Sydslesvig - man VIL sin kirke her, hvilket også afspejler sig i kirkegangen, som Paul Møller har været utroligt glad for.

Og så har Sydslesvig i den grad grebet ham om hjertet. Den specielle sydslesviske ånd, et stærkt fællesskab, som man både i kirken og de andre foreninger virkelig føler og mærker og som han har tabt sit hjerte til i en sådan grad, at han ikke kan sige Sydslesvig helt farvel. Sammen med Christian Ulrich Terp har han arrangeret en tur i Luthers fødselsår til foråret og desuden har han meddelt provsten, at han står til rådighed, hvis der skulle blive brug for en "reservepræst" igen.

Vi, der har været kollegaer med Paul Møller glæder os også over, at det ikke bliver et "farvel", men et "på gensyn". Vi glæder os til at se dig igen. Samtidig skal lyde et hjerteligt VELKOMMEN til Bo Nicolaisen. Vi glæder os til samarbejdet.

Henriette Gosvig Knudsen

Skal det frie valg også gælde kirken?

Kirken som livsvarig forening eller zapperkirke

I STAT, KOMMUNE og offentligt støttede kulturinstitutioner er der flere og flere steder indført resultatkontrakter og bevillinger efter produktivitet. Mere og mere skal konkurrenceudsættes, så både det offentlige og den enkelte kan vælge det mest effektive. Kan servicen fås billigere et andet sted, må man straks søge derhen. Markedskonkurrence, ikke blot i erhvervslivet, men også i stat og kommune, smitter naturligvis af på kirken, som danskerne efterhånden har fået et løsere forhold til.

Gennem de senere år er der indført et delvist frit kirkevalg i Danmark efter det liberale princip om selvvalg, som kendes bl.a. fra skolen og sygehuset. Man skal dog endnu kunne begrunde sit kirkevalg med en form for tilknytning til den udvalgte kirke. Her som andre steder ligger de politiske ændringer i tråd med ændringer i danskernes livsform.

Fra Nationalmuseets samling erindringer fra de folk, der flyttede til København i slutningen af 1800-tallet, ved vi, at mange af dem boede i og brugte 15-20 forskellige kirker i lø-

Skribenten, Hans Raun Iversen, er leder af Center for Kirkeforskning ved Københavns Universitet

bet af deres liv, oftest af den simple grund, at de flyttede 15-20 gange i deres liv. Bylivet gjorde ikke indvandrerne negative overfor kirken. Men de blev i sagens natur stadig mere frisatte fra bindinger til en bestemt kirke og menighed. I Hvidovre, hvor jeg bor, er flertallet af beboerne nu 3. eller 4. generations kirkeligt frisatte indvandrere. Det betyder, at de allerfleste mener, at de kan vælge kirken fra eller til, som det falder sig, når der skal tages stilling dåb, konfirmation, bryllup og begravelse.

Over 70 procent af danskere er efter eget udsagn "troende mennesker". Næsten lige så mange siger også, at de er "kristne", men "på min egen måde". Vi har en række undersøgelser, der viser, at danskerne skelner skarpt men deres "tro", som er noget helt personligt,

"traditionen", som hører stedet eller familien til, og "kirken", som helst skal være der ligesom sygehuset, men som principielt ikke har ret meget med den enkeltes "tro" at gøre. Det betyder alt sammen, at kirken efterhånden betragtes som en forening eller en forsikring på linje med andre af slagsen, som man betaler til, så længe man nu gør det.

Der er opstået en markant kløft mellem mange kirkemedlemmers forhold til kirken og så den måde kirkens folk, fx præster og menighedsråd, tænker om kirken. Kirkens folk har den opfattelse, at kirken efterhånden bliver man ved dåben. Og så gælder det for livstid, hverken mere eller mindre. Men folk flest kender ikke længere til livsvarige foreninger. Den tid er forbi, da man fødes med fagforeningsbog, partibog, medlemskab af en boligforening osv. Overalt melder man sig ind og ud, som det nu passer én i situationen. Vi zapper, som vi vil, hvis vi kan komme afsted med det, og ikke blot på fjernsynet.

Men er der ikke en grænse? Skulle vi også give os til at zappe rundt efter ægtefæller og børn fx? Kan alt måles og vejes og vælges efter pris og formodet kvalitet. Eller er der også noget, der ikke kan købes for penge - i kirken, kulturen og menneskelivet? Det spørgsmål undersøges for tiden i tværfagligt forskningsprojekt på Københavns Universitet. Man kan se mere om projektet på <http://teol.ku.dk/cfk/whatmoneycantbuy>. Her kan man også skrive sin mening: Er der noget, der ikke kan købes for penge?

'What Money Can't Buy' er et forskningsprojekt der undersøger, hvad der sker med institutioner, når de skal manøvrere mellem statens markedsorienterede borgere, brugernes individualisering samt institutionernes bidrag til samfundets sammenhængskraft. Projektet er finansieret med 6,3 millioner kroner fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation.